

feia en el seu ús un paper primordial l'accepció cavalleresca, que veiem ja tan documentada, en la nostra llengua medieval, pel *Tirant* i per una munió de textos des del temps de Desclot («de les lances yo-us do l'avantatge al present», *Curial* II, 24), que és indubtablement el terreny semàntic en què el mot s'afermà primer; pel que fa a la nostra llengua, encara que la pronúncia moderna (per reacció acastellanada) *ventàga* se sent a molts punts, també es conserva, però, el masculí *bentàge* (Borges Bl., *BDLC* VI, 54, etc.), que jo mateix he sentit a molts punts dels dos dialectes occidentals (quan no en la forma radicalment conservadora *avantàge*, *ab*). *Avantatjar*, *avantatjat* [1505, *AlcM*], men. 'excellent, afamat' («la font de Macarella és molt *avantàgàda*», Ciutadella, 1964); *avantatjós* i *avantatjosament* [mj. S. xv, *Curial*, tots dos]; *desavantatge* [S. XIV], *desavantatjat*, *desavantatjós*.

De ABANTE es derivà ja en llatí vulgar *ABANTIARE que donà directament l'it. *avanzare*, fr. *avancer*, oc. *avançar*, cat. *avançar*, mentre que el cast. *avanzar* [mj. S. xv], de primer només usat com a terme comercial (Covarrubias) o militar, és un mot probt. pres inicialment del català si bé ajuntant-s'hi ben aviat i amb caràcter preponderant la influència it. i francesa. En català, en canvi, és un mot de la llengua de sempre, ja documentat en el S. XIII «e pensant de *avançar* lo fet», Desclot, § 3, i amb aplicació tan àmplia com avui i com en les llengües romàniques de Fr. i It.: «la presència de la celstitut vostra en gran part *avança* al que en lahor havia hoÿt», «e trobant-se lo virtuós comte en edat *avançada* de 55 anys ---», *Tirant* II, 234, 13.

Modernament, sobretot, a les Illes i en cat. or., s'ha estès molt la variant rizotònica *avença*; *avençar* es troba ja sovint fins en textos medievals: —«mentre jo tinguí los diners del teu monestir, ja-més no poguí guanyar ni *avensar* un diner ans tots temps fuy pobre», *Rec. d'Eximplis e M.*, S. xv, 1, 11—; i la llengua moderna tendeix també a usar-lo de preferència: quan significa 1) 'estalviar', 2) 'bestreure o anticipar diners', 3) 'ultrapassar, sortir més enfora',⁴ o 'avantatjar' (*avençava en bellesa a les altres*), 4) 'fer que una cosa succeeixi abans' (*avençar els exàmens, avençar l'hora del sopar*), 5) *avençar una idea, una hipòtesi* 'llançar-la en forma provisional, insinuar-la', 6) 'anticipar un pensament que s'exposarà més plenament en un moment posterior';⁵ d'acord amb aquests matisos, *avenç* 'quantitat estalviada', 'progrés moral' (recordem que el cenacle literari, revista i centre editorial i llibreter de *L'Avenç* comença cap a 1890).

Avanç [c. l'a. 1600]; *avences* 'mesada avançada als tripulants' men. [1780, *AlcM*] «anticipos»; una variant que s'ha propagat bastant en les comarques valencianes és *alvançar*.⁶ *Avançada* [S. XIX]; amb gràcies a l'*avançada* és la forma més natural i corrent de dir 'anticipades, regraciant per endavant'; *avançador* [V. nota, supra]; *avançament* [doc. de 1437]; *avançivol*. *Desavançar* [c. 1370, Cròn. del Cerimoniós], *-ençar*; *desavanç* [mj. S. xv], *-enç*.

Avanter maestr.

GPR.: Abunden ja d'antic: *avantbraç* [*Tirant* I, 102, 212; II, 237]. *Avantguarda* [*Tirant* I, 118]. *Avantcambrà*. *Avantcor*. *Avantdit* [doc. de 1244]. *Avantllotja*. *Avantmuralla*. *Avantpassat*. *Avantport*; i els neologismes *avantposar* i *avantsala* en lloc dels comun amb *ante*.

¹ *Davant* es troba també en *VidesR.*, f. 8, *Blanq.* (I, 208.9; II, 252.7), en un doc. tort., 1343 (*BABL* XII, 47), etc. (en tots ells la grafia és *devant*). *Davant* derivat en català des d'antic [1403, *DAG.*] passà com a manlleu sovint al cast. (veg. *DCEC*) i al francès: *davanteau* 2 cops en Rabelais i també *davanteau* en el Poitou i en algun altre parlar del centre de França (però *devantier* en el Berry, etc.); Saincán, *Langue de Rabelais* II, 169; *davantlada*, *davantalat*, *davantaler*, *-lera*. *Davanter* [Lab. 1839]: el primer escriptor a usar-lo seria Milà, mj. S. XIX: «Galind del riu Essera passa 'ls destrets: / pocs cavallers menava y bons servents, / un fort baró de Jaca va *devanter*», *Mort de Galind*, v. 4. *Davantera* 'avantguarda' [Desclot, § 5 i les altres *Grans Cròniques*]. La combinació *endavant* és poc freqüent a la llengua antiga (on no trobem normalment més que *enant*, *avant* o *en avant* usats amb aquest valor); tanmateix ja s'hi troba algun cop, i en particular assenyalo en Antoni Canals, amb el valor de 'a l'encontre': «aqueu qui mata si mateix és flach e mol, qui no ha cor per sostenir la pena qui li ve a l'*endavant*, ans per fúger a aquela se mata» (*Scipió*, NQ. 40). El que cal condemnar severament és la locució *en endavant*, horrible calc del cast. *en adelante*, que han usat alguns recentment (pocs per sort, a la premsa, etc.). Demanat el parer d'En Moll i el d'En Joan Sales (1956), estan d'acord amb mi a desaconsellar-la: aquell troba que «no li agrada i que es diu *d'ara en avant* a València i *d'ara endavant* a les Illes [i al Princ. això mateix o *d'aquí endavant*], aquest la condemna del tot (afegint amb raó que és cacofònica). En realitat és un calc servil del castellà (on *en adelante* sortí fonèticament de *end(e) adelante*, *DCEC* II, 250b3ss.), que cal evitar en absolut. —² És sabut que aquest verb pren aviat el sentit de 'tirar endavant un procedir o procediment' d'on 'processar' [Jaume I]; *enantament* [Llull]. També *enançar* [princ. S. xv, *AlcM*], forma de compromís amb *avançar*. —³ «Com ne diuen d'aquella font? — *La Font, i avant!*», Vilanova d'Alcolea, 1961. —⁴ «En el forn de calç s'hi posa un rest de pedres que *abénsin*, i així ---», Gualba (1931). —⁵ En els parlars occidentals té més aviat a en tots els sentits: «passats los comtes del Roser, essent *avansador* lo Rnt. Joan Bruna, y passats tots los comtes tant del gastar com del entrat, quede en favor del *avans* del Roser, la suma de onse lliures», en el Llibre de la Confraria d'Estais, a. 1733, prop d'Espot, que lleigeixo a la Vall d'Aneu. —⁶ Del Sud: «lo que per un costat *alvança* per l'atre ho atrasa», MGadea, *T. del Xè* I, 75; i del Nord: «el que més vol córrer, més poc *alvança*», que Borràs i